

Folklorni plesovi u Zagrebačkoj županiji

Žbulj, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:814397>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LUCIJA ŽBULJ

FOLKLORNI PLESOVI U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

Pula, 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LUCIJA ŽBULJ

FOLKLORNI PLESOVI U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI

Završni rad

JMBAG: 0303067360, redoviti student

Studijski smjer: Stručni studij predškolskog odgoja

Predmet: Kineziološka kultura

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Kineziologija

Znanstvena grana: Kineziološka edukacija

Mentor: Zlatko Tkalčec, prof., v. pred

Pula, 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI (završni rad)

Ja, dolje potpisana Lucija Žbulj, kandidatkinja za prvostupnicu Preddiplomskog stručnog studija, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

Lucija Žbulj

U Puli, _____, _____ godine

**IZJAVA
o korištenju autorskog djela
(završni rad)**

Ja, Lucija Žbulj, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Folklorni plesovi u Zagrebačkoj županiji koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Lucija Žbulj

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. FOLKLORNI ILI NARODNI PLES	2
2.1. Načini folklornog plesa.....	3
3. PLESNE ZONE	6
3.1. Alpska plesna zona.....	6
3.2. Panonska plesna zona.....	7
3.3. Jadranska plesna zona	8
3.4. Dinarska plesna zona	9
4. PLESNE STRUKTURE	10
4.1. Osnovne kretnje u plesu	10
5. FOLKLORNI PLESovi U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI	12
5.1. Reljef i tlo	12
5.2. Stanovništvo	12
5.3. Forma folklornog plesa	14
5.3.1. Kolo	14
5.3.2. Tanci i drmeš	15
5.3.3. Parovni plesovi	16
5.3.4. Plesovi uz poskakivanje.....	17
6. NARODNE NOŠNJE.....	18
6.1. Ženska narodna nošnja sjeverozapadne i sjeverne Hrvatske	18
7. FOLKLORNA GLAZBA	23
7.1. Središnja Hrvatska.....	24
8. ZAKLJUČAK	26
9. LITERATURA.....	27
10. PRILOZI	28

11. SAŽETAK.....	30
12. SUMMARY.....	31

1. UVOD

Tradicijsko stvaralaštvo djece u Hrvatskoj još nije dovoljno znanstveno istraženo, a literatura koja prati to područje vrlo je skromna. Narod određuju njegova tradicija, kultura i povijest. Hrvatski narod ima vrlo bogatu i raznovrsnu kulturnu baštinu pa je tako i repertoar tradicijskih plesova vrlo raznolik. Svaki dio naše domovine posjeduje različite pjesme i plesove koji se uglavnom njeguju kroz mnogobrojna kulturno-umjetnička društva koja imaju i dječje skupine. U predškolskoj dobi djece potrebno je koristiti elemente folklornih plesova i jednostavnije folklorne plesove kao sastavni dio tjelesne i zdravstvene kulture. Kroz razne glazbeno-plesne sadržaje djeca imaju mogućnost upoznati pjesme i plesove iz svoje okoline i drugih dijelova Hrvatske.

Važan dio folklornih sadržaja, osim igara i plesova, su i narodne nošnje i tradicijski instrumenti. Jednako tako, svaki dio Hrvatske ima različite nošnje koje se čuvaju, njeguju i održavaju. Kroz određeno vrijeme, upoznavanjem drugih kulturno-umjetničkih društava i plesanjem u folkloru, nošnje se lako mogu svrstati određenom dijelu zemlje.

Djeca su prije, u nedostatku profesionalnih glazbenih instrumenata koristila razne predmete (kamenčići, štapovi, lončići) stvarajući pritom zvuk odnosno ritam koji se mogu smatrati počecima, odnosno prvim koracima određene vrste plesa, koja se ritmički razlikovala ovisno od djelu regije gdje je određena vrsta plesa nastala. Nadalje, plesom se iskazuje plesno i pjevačko umijeće, veselje i radost, pa su tako plesni sadržaji vrlo bliski djeci. Već od predškolske dobi, od iznimne je važnosti približiti im ljepotu narodnih običaja, a time djeca uče cijeniti folklorno naslijeđe svoga naroda i sačuvati ga od zaborava. To je moguće napraviti različitim priredbama unutar i izvan vrtića i kroz satove tjelesne i zdravstvene kulture.

Kada se govori o radu s djecom na očuvanju folklorne tradicije, literatura za voditelje folklornog plesa primjerenog djeci je vrlo oskudna. Osim nedostatka literature i nedostatak edukacije u odgojnom obrazovnim institucijama u ovom području dodatno otežava doticaj djece s tradicijom i baštinom našeg naroda. Ljubav prema tradicijskom naslijeđu kod djece se može probuditi kvalitetnim i promišljenim odabirom sadržaja, a pri tome je vrlo važno razlikovati narodne plesove primijenjene dječjoj dobi od onih narodnih za odrasle.

2. FOLKLORNI ILI NARODNI PLES

Folklorni, narodni ples na svoj način odražava povijesne, društveno-gospodarske i kulturne osobitosti pojedinoga kraja. Ples ima i izraženu odgojnu funkciju, a povezuje različite kulturne skupine, zajednice i narode. „Folklorna glazba i ples utkani su u život svake ljudske zajednice. Usklađeni su s mentalitetom, psihologijom i stilom života ljudi koji ih stvaraju, izvode, uče, usvajaju te prenose dalje usmenom predajom. Sastavni su dio raznih običaja i obreda koji se izmjenjuju tijekom jedne godine ili su vezani uz važnije događaje iz čovjekova života. Izvode se prigodom javnih svečanosti, ali prate i radnu svakidašnjicu ljudi. Povezani uz razne aktivnosti i zbivanja ispunjavaju različite funkcije u kulturi i životu ljudi.“ (Marošević i Zebec, 1998: 231). Raznolikost tradicijskog plesnog repertoara u Hrvatskoj očituje se kroz nejednako kulturno nasljeđe pojedinih regija. Bogatstvo i šarolikost plesnih stilova, te prateće pjesme, svirke i glazbala, kao posljedice susretanja različitih kultura, mogu se uočiti tek sumiranjem specifičnosti pojedinih regija. Narodni plesovi se mogu nazvati i umjetničkim djelom, koji sa svojom specifičnom kretnjom tj. plesom izražavaju da drugačiji način od ostalih plesova.

Srednjoeuropski kulturni utjecaji presudni su za nizinsku i središnju Hrvatsku, kao i za njezin mediteranski dio. U gorskoj se Hrvatskoj pak ističu jugoistočnoeuropski (balkanski) utjecaji. Kao što su mnoga kulturna dobra u gorskim predjelima preuzeta od kultura koje su se nalazile na tom prostoru prije naseljavanja Hrvata, tako su i mnoga mediteranska dobra zatečena na jadranskim otocima, obali i u njezinu zaleđu.

U stariji sloj plesne tradicije ubrajaju se kola i plesovi koji su se u prošlosti izvodili s određenim ritualnim značenjem, uz godišnje, kalendarske običaje koji su u Hrvata neposredno povezani s blagdanima katoličkog kalendara, uz životne odnosno obiteljske običaje, posebno svadbu, te uz neke radove, u kojima ples i mimika imaju naglašenu odgojnu ulogu (Černelić, 2018.).

2.1. Načini folklornog plesa

Folklorni plesovi razlikuju se i prema glazbenoj pratnji - mogu biti bez pratnje, kao nijema kola (mutavo kolo), mogu se izvoditi uz vokalnu pratnju, kao pjevana tzv. šetana kola, mogu imati vokalno-instrumentalnu ili samo instrumentalnu pratnju. Prema međusobnome držanju plesača ples može biti solistički, u parovima, u trojkama, u četvorkama i u otvorenome ili zatvorenom kolu. Smjer u kojem se parovi kreću po plesnom prostoru obrnut je od kretanja kazaljke na satu, a okretanje je pojedinog para u smjeru kazaljke na satu. U tim se plesovima katkad pojavljuje i zapovjednik plesa. Ako ne provodi ples kao prvi plesač, on stoji u sredini plesnog prostora bez partnerice i uzvikuje komande prema kojima ostali plesači plešu. Unatoč tome što ih stariji naraštaji nisu rado prihvaćali, spomenuti su plesovi u paru postali dio hrvatske plesne kulture u drugoj polovici, odnosno potkraj 19. stoljeća. te u prvim desetljećima 20. stoljeća.

U izvedbi plesova s očitim srednjoeuropskim utjecajima primjetna je sklonost plesača da se brzo okreću. Parovi se intenzivno vrte, pa i tada kada se ne radi isključivo o parovnome plesu, nego npr. o *drmešu*. Osim u parovima, drmeš se često izvodi u manjim ili većim kolima. To je najpoznatiji i najpopularniji ples u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Izvodi se u dvije osnovne plesne figure. Prva se izvodi sitnim koracima uz relativno slabo kretanje po prostoru, ali uz izrazito vertikalno drmanje cijelog tijela (odakle i naziv drmeš). U drugoj se figuri plesači vrte neobičnom brzinom, to je svakako i jedan od najtemperamentnijih hrvatskih plesova. Pretpostavlja se da je preuzeo elemente starijega, u 19. stoljeću vrlo rasprostranjenog plesa tanca, koji je u nekim pojedinostima sličan mađarskome čardašu. Na plesnim zabavama i svadbenim veseljima u središnjoj Hrvatskoj, u široj okolici Zagreba, Prigorju, Turopolju, Posavini Moslavini i Pokuplju, ples je nekoć bio nezamisliv bez popularnoga gudačkog sastava (2 violine i mali bas tipa violončela) dok u Hrvatskome zagorju, Međimurju i Podravini ples obično prate instrumentalni sastavi sastavljeni od violina, cimbal i tambura.

Od početka 20. stoljeća kao pratnja kolu prevladavaju tamburaški sastavi. U cijelom panonskom području, a osobito u Slavoniji, karakteristična su zatvorena kola koja se oko tamburaša koji stoje, sviraju i pjevaju u sredini kola. Postoje kola različitih struktura koraka koja se često zovu po pjesmi koja se u njima pjeva. Ipak, najčešće se izvodi kolo koje se jednostavno zove – *kolo*. Ono je najpoznatije i najomiljenije, a u

svakome ga se selu izvodi na specifičan način, uz minimalne razlike u strukturi koraka. Svojom živošću, pjesmom, podcikivanjem plesača postalo je zaštitni znak Slavonije – simbol je regionalnog identiteta. Kolo počinje žustrim plesanjem uz sitno drmanje, po ritmu i stilu izvedbe slično zapadnijem plesu drmeš. Svirku i ples prekidaju plesači pjevanjem dvostiha koje improviziraju na licu mjesta. Nakon pjevanja ples se smiruje i prelazi u laganu šetnju da bi nakon ispjevanoga dvostiha ples ponovno živnuo i nastavio se opet u brzom tempu do sljedećeg prekida pjesmom. Tijekom bržeg dijela kola izvikuju se i poskočice, također duhoviti i dvosmisleni dvostihovi. Svatko od plesača može "prekinuti" (zaustaviti) kolo i u bilo kojem trenutku obratiti se drugom plesaču sa uzvikom ili odgovorom na prethodnu poskočicu. Plesači su u kolu najčešće kompaktno povezani, zbijeni, međusobno se držeći rukama s plesačem drugim do sebe, a ne s prvim, križajući ruke pritom ispred ili iza prsa svojeg prvog plesača u kolu. Za kolo karakteristični su sitni koraci u lijevu stranu, iako ima i kola u kojima je kretanje simetrično (plesači se vraćaju udesno toliko koliko se pomaknu ulijevo). Za plesni repertoar gradskog područja tipično je staro nijemo kolo (bez glazbene pratnje) koje ima šesterodijelni plesni obrazac (Ivanković i Šimunić, 2002.).

Kolo može biti otvoreno ili zatvoreno, a parovi se u kolu mogu i odvojiti. Kola u Lici nisu zbijena kao u panonskoj zoni, jer se prema staroj tradiciji plesači drže za pojaseve, a savladavanje prostora neobično je intenzivno. Izvođenjem raznih plesnih figura koje se u kolu izmjenjuju prema naredbama koje izvikuje kolovođa, momci i djevojke međusobno ispituju i iskušavaju svoje fizičke sposobnosti. Osim nijemih kola, u Lici je poznat i ples tanac. Lika je ujedno i područje u kojem se može uočiti međusobno miješanje gorskih i primorskih plesnih elemenata. Tanci su, naime, poznati po otocima duž cijele jadranske obale – od sjevernih otoka u Kvarneru, preko Raba, Paga, Oliba, Dugog otoka i Silbe, do Korčule, Mljeta, Hvara, Lastova i kopnenog dijela. Tanci gotovo redovito imaju nekoliko figura. Plesanje u kolu izmjenjuje se s plesanjem u dva nasuprotna reda ili s plesanjem u parovima po krugu. Unatoč tancima sličan je ples *balun* u Istri, poluotoku na sjevernom dijelu primorske Hrvatske. Specifičnost njihove izvedbe u Istri, na Kvarneru i u Hrvatskom primorju najviše se primjećuje u glazbenoj

pratnji *sopela*¹, odnosno roženica, aerofonih² glazbala s dvostrukim jezičkom tipa oboe, vrlo prodorna i opora zvuka.

Osim toga, u središnjoj i sjevernoj Istri pleše se uz mješovite instrumentalne sastave gudačkih glazbala slične sastavima iz središnje i sjeverozapadne Hrvatske. Sastavi imaju violinu, bas i klarinet, a u novije im se vrijeme pridružuje i harmonika koja je u ovdašnjoj glazbenoj praksi prisutna i kao solističko glazbalo (Ivanković i Šimunić, 2002.).

---

¹ Sopile je stari instrumenat sličan današnjoj oboi

² Muzički instrumenti su sredstva pomoću kojih muzičari stvaraju muziku i živom izvođenju, zavisno od građe i načina dobivanja tona i zvuka, podjela je na pet instrumenata između ostalog i aerofone instrumente.

3. PLESNE ZONE

Prema Ivančanu (1996.) Hrvatska je izuzetno bogata raznolikim folklornim nasljeđem zbog povijesnih, društvenih, gospodarskih, vjerskih i drugih razloga.

Podrijetlo nekih plesova i plesnih običaja može se dosta točno odrediti, a za neke se može samo pretpostaviti od kuda su. Također, on pretpostavlja da je vjerojatno dio današnje hrvatske plesne tradicije ostatak običaja balkanskih starosjedioca: Ilira, Tračana, Kelta i drugih.

Ivančan (1996.) navodi podjelu na etnografske plesne zone:

- alpsku plesnu zonu
- panonsku plesnu zonu
- jadransku plesnu zonu i
- dinarsku plesnu zonu.

Podjela plesova na plesne zone nastala je kako bi se unijelo više reda u poznavanje narodne plesne kulture.

3.1. Alpska plesna zona

Slika 1. Alpska plesna zona

Alpska plesna zona (Slika 1.) obuhvaća sve narode koji nastanjuju Alpe i njihove ogranke (Ivančan, 1996.). Što se Hrvatske tiče to su Istra, djelomično Gorski kotar, zatim Prigorje, Hrvatsko zagorje i Međimurje. "Tom području djelomično pripada

Podravina, a dosta su jaki njeni utjecaji u Kalniku, Pokuplju, Bilogori, Baniji, Moslavini i Turopolju" (Ivančan, 1996:253).

Ivančan (1996.) navodi da su u alpskoj plesnoj zoni pretežno parovni plesovi. Smjer kretanja parova je obrnut od smjera kretanja kazaljke na satu, a istovremeno okretanje je u smjeru kretanja kazaljke na satu. Uz ples se rijetko pjeva, a ritmički obrasci najčešće su dvodijelni i trodijelni, a odnose se na polke i valcere.

3.2. Panonska plesna zona

Slika 2. Panonska plesna zona

Panonsku plesnu zonu (Slika 2.) obuhvaćaju krajevi istočno od Zagreba, a sjeverno od Save i Dunava (Ivančan, 1996.). Plesovi se najčešće izvode u zatvorenom kolu, koje može biti manje ili veće, a smjer kretanja kola je u smjeru kazaljke na satu. Pomicanje u kolu je vrlo blago na lijevu ili desnu stranu. Najvažnija stilska karakteristika plesa je drmanje i plesanje uz izrazite vertikalne titraje. Velik broj kola izvodi se uz pjesmu ili kombinirano uz pratnju pjesme i glazbenih instrumenata.

3.3. Jadranska plesna zona

Slika 3. Jadranska plesna zona

Jadranska plesna zona (Slika 3.) prostire se od Rijeke do Boke kotorske, a izuzetak čine Zadarsko primorje i otoci, te Šibensko primorje i otoci. Dvije vrste plesova zastupljene su u jadranskoj plesnoj zoni i to su parovni plesovi ili zaseban ples. Zaseban ples je najčešće razmješten u dvije nasuprotne linije (Ivančan, 1996.). Dvije su plesne osobine važne i one određuju kvalitetu plesača. Prva je intenzivno i dugotrajno okretanje pojedinaca, a druga je prebiranje nogama pri plesu. Kroz gotovo sve plesove provlače se dva trodijelna i jedan šestosminski ritmički obrazac, a vrlo rijetko se pleše uz pratnju pjesme.

3.4. Dinarska plesna zona

Slika 4. Dinarska plesna zona

Dinarskoj plesnoj zoni (Slika 4.) pripada područje južno od Save i Dunava, a istočno od granica alpske i jadranske zone. Prema formi u dinarskoj plesnoj zoni nalaze se otvorena i zatvorena kola. Ponekad se iz njih izdvaja i samostalan par ili više njih. Kola nisu zbijena, a svaki se sudionik drži za prvoga do sebe (za ruke, pojaseve, pružene marame ili ramena). Kola se u velikoj većini izvode bez glazbene pratnje. Tijekom plesa se u kolu ispituju snaga i izdržljivost što se smatralo kao potrebna sposobnost za budući bračni život. Stilske značajke dinarske plesne zone su visoki i snažni poskoci s noge na nogu ili na istoj nozi po više njih (Ivančan, 1996.).

4. PLESNE STRUKTURE

Pojam plesa označava umjetnost harmonična pokreta tijela u ritmičkom slijedu te oblik neverbalnog istraživanja i komunikacije. Prema Kneževiću (2005.) ples je usklađeno gibanje tijela u prostoru i vremenu i ubraja se u područje kreativnog ljudskog istraživanja. U plesu je tijelo instrument kojim rukovode emotivni i duhovni centri čovjeka. U radu s djecom potrebno je pridavati veću pozornost plesu i plesnim strukturama zbog pozitivnih učinaka pokreta na funkcije pojedinih organa i organizma u cjelini. Elementi plesa mogu se koristiti na satima tjelesne kulture kao "glazbeno – pokretne igre". Plesovi se mogu primjenjivati u svim dijelovima sata, ovisno o strukturi plesa, ali i cilja i zadaća sata. Živa kretanja se mogu iskoristiti u uvodnom dijelu sata. Čak i u pripremnom kada je cilj zagrijati i pokrenuti organizam. U glavnom dijelu sata koriste se kretanja velikog intenziteta kao npr. poskoci, okreti, skokovi, dok u završnom dijelu sata primjenjujemo kretnje manjeg intenziteta u svrhu smirivanja organizma i opuštanja (Kosinac, 2011).

4.1. Osnovne kretnje u plesu

Uspravan stav i pravilno držanje posljedica je biološkog razvoja čovjeka i veoma je važan čimbenik pri radu, vježbanju i plesu. Prilagođene plesne forme preporučuju se djeci predškolske dobi ne samo zbog estetskog izgleda, već i zbog formiranja navike pravilnog i zdravog držanja.

Hodanje – osnovni je oblik kretanja, u plesu je u izvjesnoj mjeri stilizirano, te nam služi da bi se iskazivali razni oblici ritma i tempa. Daljnji oblici pomicanja u prostoru samo su preinake hodanja. U pregledu korištenja prostora mogu se razviti pravci, lukovi, kružni oblici, no potrebno je znati da dijete može hodati pravilno po crti tek poslije 5. godine života.

Trčanje u plesu je zapravo samo jedna preinaka hodanja pri kojoj se težina tijela prenosi mnogo življe. Javlja se kao dinamički oblik kretanja koji nastaje usklađenim pokretima tijela. Osnovna zadaća trčanja u plesu je da ponajprije djeluje kao lijepo, potpuno usklađeno kretanje.

Poskoci odnosno kretanje kreće od stopala prema težištu, pri čemu se tijelo odvaja od tla jednom ili objema nogama. Mišići čitavog tijela lagano su napeti i aktiviraju cijeli

organizam. Mogu se izvoditi u mjestu, s pomicanjem u prostoru, pojedinačno, u parovima i skupinama.

Skokovi – veoma dinamična i intenzivna kretnja, pri kojima se, aktiviranjem određenog broja živčano-mišićnih jedinica proizvodi snaga. Sadrže odraz, let iznad tla i doskok, a mogu se izvoditi jednom ili objema nogama.

Stajanje i poskakivanje na jednoj nozi – potrebno je dobro funkcioniranje postularnog refleksnog mehanizma, osobito reakcije centra za ravnotežu, a plesovi i plesne strukture su obično sredstvo za njihov razvoj.

Zamasi – niz povezanih napetosti i opuštanja koja se odvijaju u stalnom ritmičkom njihanju. U zamasi se služimo raznim spravama, a također su vrlo izdašni spravama, a također su vrlo izdašni u plesno ritmičkoj gimnastici ako se izvode uz pljeskanje ili udaranje u tamburin .

Ravnoteža – osnovna zadaća vježbi ravnoteže je da se u svakom trenutku kretanja u svakom položaju znamo zadržati tijelo u ravnoteži. One aktiviraju mišićno-zglobne osjete, razvijaju sposobnost balansiranja, osjećaja prostora, ali i oblikuju stavove, položaje i kretnje (Kosinac, 2011).

5. FOLKLORNI PLESOVI U ZAGREBAČKOJ ŽUPANIJI

Zagrebačka županija se nalazi u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Ograničuju je Grad Zagreb sa zapadne, južne i istočne strane, te se zbog toga često naziva "zagrebačkim prstenom". Može se nazvati cjelinom, koja je zemljopisno dosta raznolika zbog Marijagoričkog pobrđa i Žumberka na zapadu, zatim je nisko Turopolje i Pokuplje na jugu, te nizinski krajevi na istoku. Površina Zagrebačke županije iznosi 3 078 km². (<https://www.zagrebacka-zupanija.hr/>).

5.1. Reljef i tlo

Brežuljkasti i gorski krajevi prevladavaju na zapadu, dok na istoku i jugu nizine. Najviši dijelovi su Žumberačka gora i Samoborsko gorje na jugozapadu i rubni dijelovi Medvednice na sjeveru. Na jugu niske Vukomeričke gorice razdvajaju nisko Turopolje od donjeg Pokuplja. Najveće ravnice pružaju se na istoku, u porječju rijeke Lonje.

Tla su srednje kakvoće, dok uz rijeke i u vlažnim nizinama prevladavaju aluvijalna i močvarna glejna³ tla, na ocjeditim ravničarskim dijelovima pseudoglejna tla, a u brdskim predjelima smeđa lesivirana tla⁴. Sava je najveća rijeka, a njezinom porječju pripadaju sve ostale rijeke u županiji Kupa, Lonja, Krapina, Sutla, Odra i dr. U županiji ima nekoliko jezera koja su nastala vađenjem šljunka pokraj Velike Gorice i Zaprešića.

5.2. Stanovništvo

Prema podacima iz 2021. godine, županija ima 301 206 stanovnika, što je 7,75% ukupnog stanovništva Hrvatske, a najbrže se razvijaju naselja u blizini Zagreba. (<https://www.zagrebacka-zupanija.hr/>).

Osim Zagreba najveći grad u županiji je Velika Gorica, a najmanji Ivanić-Grad. Prosječna gustoća naseljenosti je nešto veća od državnog prosjeka, najslabije su naseljeni viši gorski krajevi i naplavne nizine.

---

³ Karakterizira ga pseudooglejavanje u gornjim dijelovima profila (oborinska voda) i oglejavanje podzemnom vodom u donjim dijelovima profila. Doline uz rijeke. Močvarna vegetacija.

⁴ Karakteristično ispiranje čestica gline iz eluvijalnog horizonta u iluvijalni horizont.

5.3. Forma folklornog plesa

Folklorni plesovi mogu biti sa pratnjom instrumenata, kao i bez njih, takva vrata plesa se zove nijemo kolo). Također, mogu biti uz vokalnu pratnju (pjevana kola i tanci), te uz vokalno-instrumentalnu pratnju (kolo, drmeš). Način izvođenja određene plesne strukture plesača mogu biti u kolu (otvorenome, zatvorenome), solistički, u paru, u trojkama, četvorkama.

5.3.1. Kolo

Kolo je osnovna forma narodnog plesa i izričaja. Kada se plesači nađu u poziciji da trebaju plesati i izvoditi figure, to mogu raditi u otvorenome ili zatvorenome kolu. Naziva se još i kružni oblik plesa u kojem plesači slijede jednoga po kružnici. Kolo predstavlja cjelinu, kao simbol zajedničkog života naroda, svi koji sudjeluju su izjednačeni, te je to ujedno i najstariji oblik plesa. Zbog svojih karakterističnih izvedbi i simbolike, svaki dio regije ima svoj način izvođenja, makar se radi o identičnoj formi ⁵ izvedbe.

U samom kolu, mnoge su pauze u pjesmi bile nadopunjene šaljivim izrekama pojedinca plesača u njemu. Mogli su uputiti neku jednostavnu riječ, pošalicu i sl. Pjevanjem, pokretom i gestom smjelo i moglo izraziti i ono što nije dopušteno običnim govorom.

---

⁵ Postava ljudi u kolu

Slika 7. Slavonsko kolo

5.3.2. Tanci i drmeš

Ples tanac je najviše zastupljen i prepoznatljiv duž Jadranske obale, a također se javlja u Lici i gorskim krajevima. Karakteristično je izmjenjivanje plesa u kolu s plesanjem u dva nasuprotna reda ili s plesanjem u parovima. U parovima se često izvode figure u kojima se plesačice intenzivno okreću.

Slika 8. Dobrinjski tanac

Drmeš se može izvoditi u manjim ili većim kolima, ali i u parovima. Izvodi se u dvije plesne figure. Prva se izvodi sitnim koracima uz izrazito vertikalno drmanje cijeloga tijela, a u drugoj figuri plesači se vrte po kružnici. Drmeš je najpopularniji i najpoznatiji ples u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, ima mnogo inačica, te se može razlikovati po lokalnom nazivu.

Slika 9. Drmeš iz Remeta

5.3.3. Parovni plesovi

Karakteristika ove forme narodnog plesa je da ta se plesači vrlo brzo okreću, te ih se ponekada može vidjeti i kombinaciji sa samim kolom. U parovnom plesu se pojavljuje i kolovođa – zapovjednik plesa. On ima odgovornost prevoditi ples kao prvi plesač ili može stajati u sredini plesnog prostora i uzvikivati naredbe za same plesače. Oni su određivali smjer i način kretanja svih plesača.

Parovni plesovi su rasprostranjeni u cijeloj Hrvatskoj, od sjeverne, preko središnje, gorske do istočne i južne Hrvatske.

Slika 10. Ples u paru

5.3.4. Plesovi uz poskakivanje

Plesovi uz poskakivanje najčešće su se izvodili u vrijeme maškara, vjerovalo se da će zahvaljujući snažnom udaranju o pod i visokom poskakivanju izvođača pospješiti urod repe, lana i drugih plodova. Neki od tih plesova su dućec, kozatuš i staro sito. Karakteristični su za sjevernu Hrvatsku. Danas su izgubili svoje prvotno značenje, ali su postali simbolom kulturnog identiteta kao i ostali narodni plesovi.

Slika 11. Ples "Staro sito"

6. NARODNE NOŠNJE

Unatoč mnogim i među se vrlo srodnim lokalnim inačicama, starinske muške nošnje u cijeloj su Panonskoj nizini u svojoj biti jedinstvene. To područje obuhvaća Međimurje i Hrvatsko zagorje na krajnjem sjeverozapadu i proteže se preko krajeva u međuriječju Save i Drave, sve do granica Slavonije, Baranje i Srijema, na krajnjem sjeveroistoku Hrvatske.

Osnovne dijelove muške nošnje činile su nekoć široke platnene gaće, tj. hlače i platnena košulja, košulja koja se nosila iznad gaća. U sredini su nogavice bile spojene četvrtastim komadom platna zvanim turlo⁶. Gaće su dužinom sezale do gležnja ili su, u sjevernijim krajevima i uz rijeku Dravu, bile kraće, čak i bogatije platnom. Stoga su se u tim krajevima nekad nosile preko sara čizama ili pak zadjenute u čizme. Gaće su se u struku vezivale vezicom, često zvanom svitnjak. Spomenuta košulja – rubača uvijek se je, kao gornji dio nošnje, nosila povrh gaća. U prsnom dijelu te uz donji rub i ponegdje čak cijelom dužinom podlaktice na rukavima.

Kao obuća za svečane zgode služile su razne vrste kožnih opanaka domaće izrade – črni⁷, ali i čizme – škornje⁸ odnosno proizvod profesionalnih obrtnika. Iako su nekada bile češće u uporabi na širem Panonskom području, danas se još samo u nekim dijelovima Slavonije spominje i čuva naročita vrsta obuće – drvene klompe.

6.1. Ženska narodna nošnja sjeverozapadne i sjeverne Hrvatske

U srednjim krajevima Hrvatske nošnja je redovito trodijelna, a u sjeverozapadnim trodijelna ili pak dvodijelna, što ovisi o sastavljanju i broju njezinih osnovnih dijelova.

Na donji dio tijela nekoć se obavezno odijevala najprije jedna ili nekoliko podsuknji. Takva podrubača⁹, krojena je najčešće poput samostalne suknje. Prsa, ruke i dio leđa pokrivala je kratka košulja, koja često nosi naziv rukavci. Preko podsuknje odijevala se haljina ili suknja, znana kao rubača, koja se sastavljala od nekoliko lanenoga platna. Često se osim lanenoga platna upotrebljavalo i platno dobiveno pretkivanjem lana i

---

⁶ Turla – marama koja se nosila presavinuta na četiri dijela.

⁷ crni

⁸ visoke čizme

⁹ potkošulja

pamuka. Rabilo se i pamučno platno osobite fature zvano vales¹⁰. To se čisto pamučno platno kupovalo na lokalnim sajmovima, ali su ga, prema predaji, znali otkati¹¹ i domaći poluprofesionalni majstori – tkalci.

Kada govorimo o nošnjama sjeverozapadne i srednje Hrvatske, valja napomenuti da se starinske ženske rubače u cijelome tome području javljaju u nekoliko inačica, i to kao:

- a) Samostalna nabrana suknja, rubača, u Međimurju, Podravini, dijelom u Hrvatskome zagorju, zatim u sesvetskom, zelinskom i samoborskom Prigorju, karlovačkom i sisačkom Pokuplju, te u Bilogori, Moslavini, u dijelu hrvatske Posavine i u Banovini.
- b) Suknja spojena s oplečkom u cjelovitu haljinu, tzv. celača, u jaskanskom Prigorju, Draganićkom polju i u Žumberku.
- c) Suknja spojena u struku s platnenim prslučićem i naramenicama koji je nazivan modrec, dakle kao rubača z modrecom u zagrebačkom i samoborskom Prigorju, Jaskanskom polju, Turopolju, u dijelu karlovačkog Pokuplja oko Žakanja, dijelom u Hrvatskom zagorju te u okolini Vrbovca. Srodna je takvoj rubači i tzv. rubača na pendelj¹² u selima sisačke i sunjske Posavine, koja je kao starija inačica zabilježena i u jugozapadnoj Moslavini.
- d) Klinasto krojena jednodijelna košulja koja je pokrivala tijelo od ramena sve do gležnja, tzv. rubača plaftača¹³. Svojim krojem takva rubača izuzetak je i posebnost zaprešićkoga kraja na sjecištu Prigorja i Hrvatskoga zagorja.

Neizostavan dio ženske nošnje u svim krajevima sjeverozapadne i srednje Hrvatske, bila je nekada i pregača – fertun¹⁴, kojom se sprijeda zastirala prednja rubača. Posebnim nadima donji dijelovi nošnje, dakle pregača i rubača, tj. krila, nosili su se jednostavno bez posebnih intervencija u uređivanju. Tek blagdanom i za svečane prigode ti bi se dijelovi nošnje obavezno slagali u veće ili manje, zapravo dublje ili pliće okomite nabore osobitim postupkom zvanim faldanje¹⁵.

---

¹⁰ pamučno platno

¹¹ odšiti

¹² košulja na gumbe

¹³ Vrsta košulje, tj. dugačka košulja

¹⁴ pregača

¹⁵ nabori na suknji

Osim opanaka i čizama, škornji, a kao obuća u svečane prigode, u uporabi su u svim sjeverozapadnim i srednjim krajevima Hrvatske bile i visoke cipele od kože ili u Posavini npr. od brokatnog baršuna. Takve su cipele zvane čizmice.

Za samoborsko i zaprešićko Prigorje, specifični su cifrani kožuhi, ukrašavani bojom pogotovo po cijeloj svojoj vanjštini.

Još početkom 20. stoljeća takve su kožuhe izrađivali majstori u Samoboru, a u ženskoj nošnji spomenutih krajeva ti kožusi potvrđuju izrazit alpski utjecaj.

U Hrvatskom zagorju sačuvala se je do danas jednostavna nošnja koja se nije znatno promijenila još od vremena ukinuća kmetstva sredinom 19. stoljeća, točnije 1848. g., dakle od vremena kada su ti naši krajevi bili u sklopu Austro-Ugarske. Bjelina domaćega lanenog materijala za izradu nošnje i jednostavnost ukrasnoga veza na njezinim osnovnim dijelovima ostale su glavne i prepoznatljive značajke sačuvanih ženskih nošnji tzv. "bijelog Zagorja". Među mnogim inačicama starinskih ženskih nošnji sjeverozapadne Hrvatske bogatstvom dekorativnih pojedinosti posebno se ističu tzv. šimunske nošnje u prigorskim selima na obroncima Medvednice, sjeverno od Zagreba. Kao i u ostalim područjima, osobito su bile kićene djevojačke nošnje te posebice obredne nošnje, točnije rečeno svadbene. Tako su u tome kraju osnovne dijelove ženske nošnje prigodom blagdana ili svadbenih svečanosti upotpunjavale još i svezice. Na glavi prigorske mladenke, nevjeste, obvezan je ukras bio bogato kićen starinski vijenac ili kruna. Te živopisne narodne nošnje zagrebačkoga Prigorja već su odavno postale jednim od kulturnih simbola grada Zagreba, ali i nacionalnim simbolom Hrvatske u svijetu. U ostalim krajevima sjeverozapadne i srednje Hrvatske mlade su udane žene svoju kosu uređenu na glavi prekrivale raznovrsnim tkanim kapticama, platnenim ili pak pletenim. Takva kapica, koja izravno pokriva kosu, zabilježena je pod nazivom poculica. Ponegdje su takve kapice, zapravo komadi platna složeni poput kapice, već samostalno predstavljale i gornje pokrivalo glave, tj. kose, npr. u dijelu karlovačkoga Pokuplja, u Hrvatskom zagorju, Žumberku, zagrebačkom Prigorju i u Međimurju. Među njima se po svojoj starini izdvajaju pletene kapice koje su se izrađivale nekada posebnim načinom, u etnološkoj literaturi zabilježenim pod nazivom jalba¹⁶. Takve su kapice, jalbe ili poculice¹⁷, bile u uporabi u Hrvatskom zagorju, u selima u okolici Stubice i Marije Bistrice, a nosile su ih nekoć i žene u jaskanskom Prigorju i u Jaskanskom polju.

---

¹⁶ izrađivanju ove čipkaste tkanine, radi se o jednoj najstarijoj od tekstilnih tehnika

¹⁷ dio narodne nošnje, bogato izvezena i ukrašena kapa

6.2. Šestinska narodna nošnja

Šestinska narodna nošnja spada u najslikovitije hrvatske nošnje iznimne vrijednosti. Zahvaljujući bogatom vezu i tkanju te živopisnosti same nošnje, poznata je u cijelome svijetu. Ime je dobila po Šestinskoj fari, crkvenoj župi smještenoj u središnjem dijelu Zagrebačke gore. Sastavni dijelovi Šestinske narodne nošnje su lajbek¹⁸, šrlak¹⁹, šestinska ambrela. Muška narodna nošnja održala se do pred Drugi svjetski rat, a žene su svoju nošnju nosile do početka 1960-ih godina. Osnovna odjeća, koja se nosila i ljeti i zimi, bila je izrađena od domaćeg platna, a dodatni dijelovi od kupovnog sukna, vune i kože. Izrađivala se sastavljanjem ravnih pola platna i njihovim nabiranjem. Ženske i muške nošnje šivaju se iz žutine i bjeline. Za mušku nošnju potrebno je 6 metara platna, a za žensku nošnju 8 metara, odnosno za mušku nošnju potrebne su tri pisane plahte, a za žensku četiri. Šestinska narodna nošnja, koja se nosi pod gorskim obroncima Zagreba u župama Šestine, Remete, Gračani, Markuševac, koliko god je karakterizira jedinstven kroj, različiti su nazivi za pojedine dijelove nošnje.

Slika 12. Muška šestinska narodna nošnja (preuzeto iz "Hrvatske narodne nošnje, 2001)

Slika 13. Ženska šestinska narodna nošnja (preuzeto iz "Hrvatske narodne nošnje, 2001)

---

¹⁸ Prsluk na nošnji

¹⁹ šešir

6.3. Šestinski kišobran

Šestinski kišobran datira iz sredine 18. stoljeća. Dio je šestinske narodne nošnje i prepoznatljiv je suvenir grada Zagreba. Umijeće izrade šestinskog kišobrana u tradicijskom obrtu Cerovečki dio je Liste zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Šestinski kišobran karakterističan je po crvenom pamučnom platnu s raznobojnim prugama, debelim drvenim štapom i prirodno savijenom ručkom od kestena. Izuzetno kompaktan i kvalitetan ručno izrađen kišobran, neuništiv na vjetru. Platno sadrži 55% pamuka i 45% poliestera. Drška od kišobrana je izrađena od drveta kestena. Žice su metalne, crno lakirane, zaštićene od hrđe, duljine 61 cm, 63 cm i 67 cm (<https://www.kisobrani-cerovecki.hr/sestinski-kisobran/>, 2021.).

Slika 14. Šestinski kišobran

7. FOLKLORNA GLAZBA

Kada govorimo o folklornoj glazbi, obično mislimo na glazbu seljačkih zajednica. O njoj raspolažemo s najviše podataka jer je u 20. stoljeću, u vrijeme intenzivnog razvoja etnologije i njoj srodnih disciplina, upravo seljačka kultura bila u središtu njihove pozornosti. Folklorna (narodna, pučka ili tradicijska) glazba jest glazba usmene tradicije. Izvodi se i prenosi slušanjem i pamćenjem, a postoji kao umjetnost raznih, uglavnom manjih ljudskih skupina, članovi kojih se međusobno poznaju i komuniciraju izravno, bez posrednika. Tako shvaćena, folklorna je glazba, osim u seljačkim, postojala i u drugim društvenim slojevima i skupinama kako u trgovačkim i građanskim, tako i u elitnim krugovima plemstva i visokog građanstva. Sve su te društvene skupine manje ili više stvarale i same izvodile neku glazbu u raznim prilikama u životu. Folklorna je glazba utkana u živote zajednice i usklađena sa stilom života ljudi koji je izvode i stvaraju, te ih dalje prenose usmenom predajom. Povezana uz razna zbivanja, ona nije samo izraz potreba za kreativnošću raznorodnom, nego zadovoljava i druge društvene i kulturne potrebe te ispunjava različite funkcije u ljudskom životu. Do sredine 20. stoljeća, kada su procesi modernizacije unijeli korijenite promijene u život, društvene odnose i u kulturu ljudi, glazbovanje je bilo sastavnim dijelom njihove radne svakodnevice. Osim pjevanja koje je svojim tempom i metro ritamskim ustrojstvom (p)²⁰ održavalo izvođenje radnih pokreta, pjevanje uz rad često je bilo motivirano potrebom za odmorom, za komunikacijom s prisutnima, za isticanjem u društvu (<http://selo.hr/folklorna-glazba-i-ples/>, 2021.).

Od 19. stoljeća folklorna se glazba počinje uporabljivati kao sredstvo promicanja nacionalnih i političkih ideologija. U čitaonicama, gostionicama i kavanama, na izletima i u svojim domovima tek stasalo hrvatsko građanstvo srčanim je pjevanjem rodoljubnih Budnica²¹, izražavalo svoje nacionalne osjećaje, pružale otpor tuđinskoj vlasti i borilo se za vlastitu političku i kulturnu emancipaciju. Propagandno-političku dimenziju imala je i djelatnost pjevačkih zborova, limenih glazbi i tamburaških sastava, koji su se kao prva amaterska glazbena društva osnivali u 19. stoljeću u istome društvenome krugu. U tom je ozračju sazrela zamisao i o stvaranju nacionalne glazbe utemeljena na elementima folklorne glazbe. U 19. stoljeću ona se provodila ponajviše oslanjanjem na stilska obilježja varoških popjevaka koje su, kao i budnice, nastajale u vrijeme

---

²⁰ tiho - tal. piano – (p)

²¹ domoljubne pjesme namijenjene buđenju nacionalnih osjećaja

narodnog preporoda pretežno u gradskim sredinama i rado se pjevale širom Hrvatske. Folklorna glazba hrvatskih seljaka, u starijem sloju prepoznata kao autohtona posebnost hrvatske kulture, postala je ishodištem glazbenoga stvaralaštva u 20. stoljeću, posebno u razdoblju između dvaju svjetskih ratova. Uz nove skladbe i obrade narodnih napjeva, namijenjenih prije svega amaterskim glazbenim sastavima koji se od tada sve više organiziraju i u selima, u tom je razdoblju, u okviru programa koji je prevodila Seljačka sloga, ogranak za kulturu Hrvatske seljačke stranke, izumljen i novi kontekst izvođenja seljačke umjetnosti – smotre folklor. Na njima su seljaci počeli izvoditi vlastite pjesme i plesove u neodređenom "izvornom" obliku. Time i tako afirmirana seljačka umjetnost postupno je uzdignuta do razine najviših vrijednosti nacionalne kulture, dok amatersko njegovanje zavičajne baštine i njezino izvođenje na brojnim smotrama folklor. Sa središtem u Zagrebu (od 1966. kao Međunarodnom smotrom folklor), ostali su do danas dominantnim usmjeravanjem javne prakse izvođenja folklorne glazbe u Hrvatskoj i tako očuvali mnoge tradicijske sadržaje i stilove života. Od sredine 20. stoljeća folklornoj glazbi zavide i gradske folklorne skupine, osnovane po uzoru na seoske, među njima Ansambl narodnih plesova i pjesama "Lado" (osnovan 1949.) jedini djeluje na profesionalnoj osnovi. Folklorna glazba živi prije svega u izvedbama organiziranih amaterskih i profesionalnih pjevača i svirača kao estetska i nacionalna vrijednost, kao izraz regionalnih i lokalnih identiteta te kao dio organiziranih oblika zabave suvremenog društva (Ivanković i Šimunić, 2002.).

7.1. Središnja Hrvatska

Folklornu glazbu središnje Hrvatske oblikuje veća šarolikost. U rubnim su područjima česte značajke glazbe susjednih regija. Premda su ponegdje i u 20. stoljeću zabilježeni arhaični napjevi s ostatcima kromatskih²² tonskih odnosa i s čestim odstupanjima od tempiranog intervalnog sustava, u folklornoj glazbi ove regije već od 19. stoljeća prevladava dijatonika. Isto tako, premda se nekoć u široj Zagrebačkoj okolici, Podravini i Hrvatskom zagorju pjevalo jednoglasno, u 20. je stoljeću prevladavalo dvoglasje²³. Noviju tradiciju karakterizira stil pjevanja na bas tercno

---

²² kromatski najčešće se odnosi na strukture izvedene iz dvanaest note kromatska ljestvica, koji se sastoji od svih polutonova

²³ pjevanje u dva glasa, većinom ženski i muški glas

dvoglasje durskih obilježja²⁴. Od kraja 19. stoljeća prednost imaju (muzikaši), gudački sastavi s jednom do tri violine (gusle) i trostrukim basom (bajsom). Njima je u sjevernim područjima pridružen cimbal²⁵. Širenjem tambura, te je gudački bas zamijenjen trzalačkim basom i tamburom berdom²⁶. Od sredine 20. stoljeća istaknuto glazbalo ovih sastava, uz violinu ili umjesto nje postaje kromatska harmonika.

Slika 15. Instrument Bajsa

Slika 16. Instrument Gusle

---

²⁴ duboki tonovi muških vokala

²⁵ glazbeni instrument u obliku trapeza s mnogo žica o koje se udara batićima

²⁶ trzalačka glazbala su podskupina glazbala sa žicama. Ta su glazbala dobila ime po načinu na koji se sviraju: žica se trza prstima, trzalicom ili pak poseban mehanizam pokreće trzanje žica. U Hrvatskoj je narodno trzalačko glazbalo tamburica

8. ZAKLJUČAK

Dijete na ples gleda kao igru, a plesom ostvaruje puno pozitivnih učinaka na svoj razvoj, odgoj i znanje. Narodni plesovi se razlikuju od mjesta do mjesta, a Republika Hrvatska se može pohvaliti bogatom tradicijom i običajima. Budući da se tradicija prenosi s generacije na generaciju, važno je djecu informirati i polako uvesti u taj svijet, a shodno tome, potrebno ih je podučavati već od najranije dobi. U tom procesu odgojitelji imaju važnu ulogu, budući da moraju osmisliti aktivnosti i sadržaje koji će djecu zaintrigirati i motivirati. Dijete je od svoje najranije dobi povezano s glazbom, u obliku uspavanki, brojalica, pitalica, a ubrzo se susreće i s pjevanjem i plesom. Glazba, ples i pjevanje uvelike utječu na dječju kreativnost, komunikaciju i društvene odnose. Osim što poboljšavaju motoriku, razvijaju preciznost i koordinaciju pokreta. Ples općenito, pa tako i folklorni, kod djece stvara osjećaj zajedništva, a istovremeno razvija razumijevanje prema narodnoj tradiciji. Dijete tako razvija poštovanje narodnog stvaralaštva, a samim se time razvija smisao i potreba za njegovim čuvanjem. Mnoge dječje kreacije odrasli smatraju iracionalnima, no one zapravo sadržavaju sve elemente koje čine tradicijsku kulturu. Na kraju svega, folklorni ples je vrlo pogodna aktivnost za razvijanje radnih navika, a i odličan je oblik dječje socijalizacije. Folklorni je ples primjeren svim dobnim uzrastima, a sadržaj se prilagođava kroz razne igre i tako se razvija i pozitivan stav prema tradiciji.

9. LITERATURA

1. ČERNELIĆ, M. (2018) *Tradicijska baština, identitet i migracije Bačkih hrvata šokaca*. Zagreb-Subotica.
2. VITEZ Z., MURAJ A. (2001) *Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha*. Zagreb.
3. IVANKOVIĆ, I., ŠIMUNIĆ, V. (2002) *Hrvatske narodne nošnje*. Multigraf: Zagreb.
4. KNEŽEVIĆ, G. (2005). *Srebrna kola, zlatan kotač*. Zagreb: Ethno.
5. ŽIBEK J. (2016). FOLKLORNE IGRE I PLESOVI U NASTAVI GLAZBENE KULTURE OD 1 – 4 RAZREDA. (Diplomski rad) <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>
6. KOSINAC, Z. (2011). *Morfološko – motorički i funkcionalni razvoj djece uzrasne dobi od 5. do 11. godine*. Split: Savez školskih sportskih društava grada Splita.
7. SRHOJ, Lj. (2000). *Plesne strukture*. Split: Abel internacional
8. MATOŠEVIĆ G., ZABEC T. (1998) *Folklorna glazba i ples*. Zagreb: Matica hrvatska
9. IVANČAN I. (1996) *Narodni plesni običaji u Hrvata*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, Institut za etnologiju i folkloristiku.

ČLANCI

1. ETHNO – Plesno-glazbena poduka / Dostupno na: <https://ethno.hr/goran-knezevic/> [pristupljeno: 13. 09. 2021.]
2. FILIPOVIĆ, V., SENTIKRALJI, G., ŠUMANOVIĆ, M. (2005.) Plesne strukture djece mlađe školske dobi. *Život i škola* [Online] (broj 14/veljača). str. 41- 44., Dostupno na - <https://hrcak.srce.hr/file/39521> [pristupljeno: 13. 09. 2021.]

10. PRILOZI

Slika 1: Alpska plesna zona

(Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>)

Slika 2: Panonska plesna zona

(Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>)

Slika 3: Jadranska plesna zona

(Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>)

Slika 4: Dinarska plesna zona

(Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>)

Slika 5: Prikaz obilježja granice Zagrebačke županije

(Izvor: <https://mint.gov.hr/vijesti/zagrebacka-zupanija-rast-broja-turistickih-dolazaka-i-nocenja/11580>)

Slika 6: Grb Zagrebačke županije

(Izvor: <https://dalmatinskiportal.hr/hrvatska/leopardove-glave--grb-dalmacije-je-i-u-grbu-zagrebacke-zupanije/38642>)

Slika 7: Slavonsko kolo

(Izvor: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:146/preview>)

Slika 8: Dobrinjski tanac

(Izvor: <https://www.pinterest.com/pin/356558495499232223/>)

Slika 9: Drmeš iz remeta

(Izvor: <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A895/datastream/PDF/view>)

Slika 10: Ples u paru

(Izvor: <https://www.oslobodjenje.ba/magazin/kultura/vise-od-plesa-620798>)

Slika 11: Ples "Staro sito"

(Izvor: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=43000>)

Slika 12: Muška šestinska narodna nošnja

(Izvor: <https://blog.dnevnik.hr/sjedokosi/2018/03/index>)

Slika 13: Ženska šestinska narodna nonja

(Izvor: <https://www.frontslobode.ba/vijesti/magazin/28420/zagreb-sestinska-djevojka-s-licitarskim-srcima>)

Slika 14: Šestinski kišobran

(Izvor: <https://www.kisobrani-cerovecki.hr/sestinski-kisobran/>)

Slika 15: Instrument Bajsi

(Izvor: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kontrabas>)

Slika 16: Instrument Gusle

(Izvor: <https://www.catawiki.com/fr/l/9923769-an-antique-gusle-or-gusla-from-the-end-of-the-1900s-genuine-handcarving-from-the-balkans-serbia>)

11. SAŽETAK

Glazba i ples primjereni su i mogu biti prilagođeni svim ljudima svih dobnih skupina. Važnost takvih aktivnosti za djecu rane i predškolske dobi poseban naglasak stavlja na folklor, koji ima mnoštvo pozitivnih učinaka na djecu. U radu se navodi sama definicija narodnih plesova i njezina forma, te su opisane vrste plesova sa njihovim karakteristikama. Govori se i o etnografskim zonama i njihovim značajkama.

Cilj ovog rada je prikazati važnost glazbe i plesa, odnosno folkloru uopće i naglasiti pozitivne učinke koji oni imaju na djecu, ukoliko se s njima sadržajno i kvalitetno radi.

Ključne riječi: pokret, ples, glazba, folklorni ples, dječji folklor, zagrebačka županija

12. SUMMARY

Music and dance are appropriate and can be adapted to people of all ages. The importance of these activities for children of early or preschool age puts emphasis on folklore which has many positive effects on children. In this thesis, definition of folk dances and their form and described types of dances with their characteristic is presented. Also, ethnographic zones with their features are presented.

The aim of this thesis is to show the importance of music and dance or folklore in general and to point out positive effects they have on children, if working with them is substantially and quality.

Keywords: movement, dance, music, folklore dance, children's folklore, Zagreb County